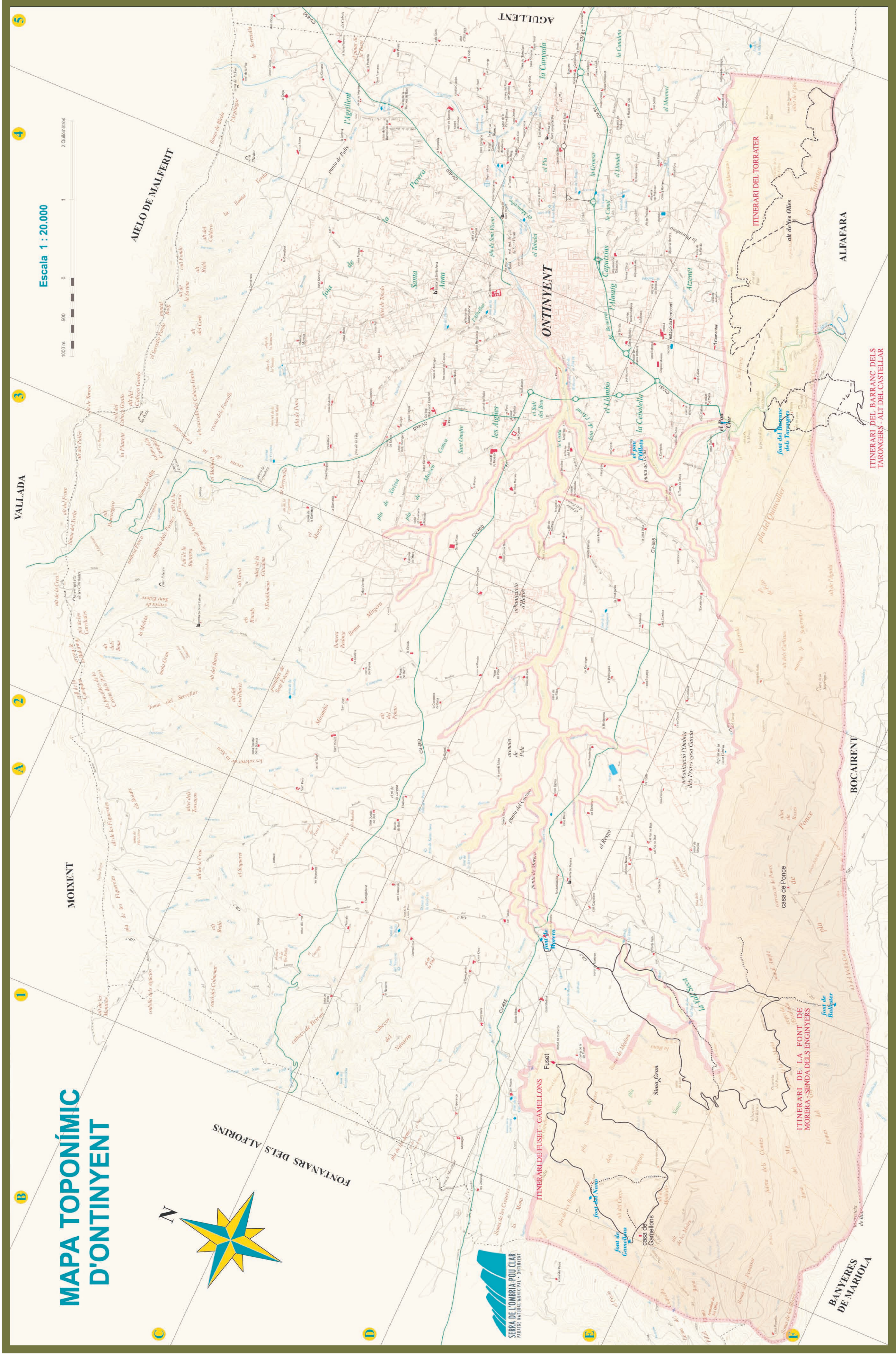

PARATGE NATURAL MUNICIPAL "SERRA DE L'OMBRIA-POU CLAR"

AJUNTAMENT D'ONTINYENT
Plaça Major, 1
46870, Ontinyent (València)
Tel. 962918200
www.ontinyent.es

ÀREA DE CONSERVACIÓ D'ESPAIS NATURALS
Conselleria de Medi Ambient, Aigua, Urbanisme i Habitatge
Tel.: 961973578 Fax: 961973868
C/ FRANCISCO CUBELLS, 7
46011 VALÈNCIA

ES PREGA SILENCI

NO TIRES PUNTES DE CIGARRET

CONTROLA LA TEUA MASCOTA

CAMINA PELS CAMINS I SENDES

RESPECTA LA FAUNA

NO TIRES FEM

RESPECTA LA FLORA

PROHIBIT FER FOC LLEVAT DE LLOCS HABITATS

DENOMINACIÓ: Paratge Natural Municipal "Serra de l'Ombria-Pou Clar".
SUPERFÍCIE: 2.857,6 ha.
TERME MUNICIPAL: Ontinyent
DATA DE DECLARACIÓ: Acord del Consell de la Generalitat del 26 d'octubre del 2007.

La Serra de l'Ombria eren terres submergides fins que, fa aproximadament 60 milions d'anys, el contacte entre la placa africana i la europea forçaren la seva elevació. Al llarg del paratge i especialment als barrancs de l'Adem i dels Tarongers que connecten les poblacions d'Ontinyent i Bocairent, trobarem estrats visibles que ens aproximen als moviments tectònics que estan en l'origen d'aestes serres. Posteriorment l'aigua s'ha encairagat d'obrir barrancs i formar impressionants meandres com el que es pot veure a la baixada del Castellar. La visió aèria d'estos barrancs des del mirador de Torraler és una autèntica línia de camp en matèria de geologia. Al llarg de la serra trobem continuament afloraments de roca calissa perforada per acció de l'aigua amb nostres d'erosió per cascades molt identificables al barranc Aspre.

El naixement del riu Cidarià o l'riu aci mateix en assembla-vos a la barana. Barranc anunt el curs d'aigua és modest, però en arribar aci al Pou Clar, el riu epi l'agracià d'este magnífic brollador que és tot un referent per a la població local. El Pou Clar és el paisatge d'aigua per excel·lència d'Ontinyent. Vore bollar l'aigua als brolladors, o donar-se un bon emulló en les seves gelides aigües renoven la vida i l'esperit en una mena de bateg de natura. Una invitació a la sensació i el contacte directe amb els elements de la natura que constituïx tota una experiència vital. El pou dels Escalors, el pou Clar, el pou Gelat, el pou de la Rixa, el pou Fosc i el pou dels Cavalls, són els talls que conformen este paratge tan singular de pedra i aigua, de pous excavats a la penya per l'acció erosiva de la força de l'aigua. Este potent brollador ha subministrat aigua a Ontinyent fins la dècada dels 60 i, encara hui subministra part del reg de l'horta d'Ontinyent. A les parets que tanquen el paratge hi ha les Finestres del Pou Clar, unes coves excavades en la penya al voltant del segle X i que es compta que serviren de graners.

Serra i aigua, barrancs i canyons. La serra de l'Ombria conté habitats variats que li aporten un alt valor ambiental. Als barrancs trobem racons amb una rica vegetació de ribera amb Lledoners (*Celtis australis*), Flex de l'or (*Fraxinus ornus*) i Gaiell (*Salix atrocinerea*) i restes de la laurisilva que hi havia fa 10 milions d'anys amb el Marull (*Viburnum tinus*) i l'Arbocer (*Arbutus unedo*). Les serres estan recuperant-se del fatídic incendi de l'any 1994 que va afectar el 92% de la superfície forestal del municipi. Hores d'ara trobem pinetades de Pi blanc (*Pinus halepensis*) i extensos matolls rics en plantes aromàtiques ben apreciades per la gent de la comarca com el Timonet (*Thymus vulgaris*) emprat en infusió contra malalties de les vies respiratòries i per afavorir les digestions, el Romer (*Rosmarinus officinalis*) emprat contra el dolor muscular, la Pebralla (*Thymus piperella*) que dona un sabor inconfusible als espàtxos i al Sepidà (*Salviaje montana*) apreciada per adobar olives. Recentment hem descobert una colònia del cactus autòcton *Caralluma Murbiana*, una de les poblacions més septentrionals d'esta planta africana que va travessar l'estret de Gibraltar fa 11 milions d'anys.

Els barrancs de la Serra de l'Ombria són un refugi important per molts animals i ofereixen condicions ideals per a la nidificació d'espècies protegides com el Brídiol (*Bubo bubo*), el Falco (*Falco peregrinus*) i l'Aquila de Panxa blanca (*Hieraeetus fasciatus*). Aquiles serpens (*Aquila ciscaietus*) Espanyol (*Accipiter nisus*) ens acompanyen també amb el seu vo i junt a un munt de pardals com Rossinyols (*Luscinia megarhynchos*), Orlols (*Oriolus oriolus*) o Perdiguets (*Alcedo rufa*) que aletegen i xulxen continuament. Més inactius volen passar el Tótil (*Alites obstericans*), la Mussaranyia comuna (*Crocidura russula*), l'Eiçicó comú (*Erimaeus europaeus*) o la Serpeta cega (*Blanus cinereus*) que eviten el contacte amb els seus depredadors.

La Serra de l'Ombria ha estat habitada des de fa més de 28 segles; s'hi localitzen coves que serviren d'abric als pobladors del Neolític, el jaciment ibèric del Castellar on també hi ha restes d'un possible campament andalusí del segle X, la base del panatà construït a mitjan del segle XVII, restes de molins d'aigua per a ús ferrer i de batà habitats fins meitat del segle XX. Trobem també un seguit de corralles (Pospelat, de Luch, de Marínex, el Corralet, de l'Acacia, el Torraler, de Cabeçors, de Marja) que denoten una intensa activitat canàdica que va ser determinat en la desforestació que patien estes serres a mitjan del segle XIX. La falta de coberta vegetal va estar una de les causes de la ruïna que va devastar la comarca de la Ribera l'any 1864 i per això s'abandonaren treballs de reforestació i correcció hidrogràfica de gran abast, amb construccions singulars com la senda dels Enginyers formada sobre una paret de pedra seca per més de 15 quilòmetres de longitud. Esta presència humana es complementa amb multitud de finques vora la serra que desenvolupaven la seva vida en contacte amb els recursos que la serra els oferia; les fonts que abastien petits horts domèstics, la capera, les plantes curatives, els vegetals per als collages i la pastura per als petits ramats familiars. Una forma de vida rural ja desapareguda però que ens connecta amb el més autèntic dels nostres avantpassats.

La gent d'Ontinyent ha viscut de la serra de l'Ombria, aprofitant la fusta i la llenya, fent carbó, transformant la neu en gel, pasturant animals, convertint la pedra calcària en calç, i fent un bon ús de l'aigua, el recurs vital inapreciable. Esta serra custodiada al seu interior faucler que hui atasseix d'aigua els domètics de la ciutat, que rega l'exensa horta històrica d'Ontinyent, i que subministra l'aigua que necessita la important indústria tèxtil local. Esta mateixa aigua ha mogut els més de 15 molins que hi havia a la llera del riu Cidarià, uns impressionants artefactes documentats fa més de 300 anys, alguns dels quals es situen en llocs de difícil accés i mostren la importància d'anar a cercar l'energia fins que es va universalitzar l'electricitat.

La Serra de la Umbria estau submergida hasta que, hará aproximadamente 60 millones de años, el colliado entre la placa africana y la europea forzaron su elevación. A lo largo del paraje i especialmente en los barrancos de Adem y de los Tarongers, que conectan las poblaciones de Ontinyent y Bocairent, encontraremos estratos visibles que nos aproximan a los movimientos tectónicos que originaron estas sierras. Posteriormente el agua se ha encajado de abrir barrancos y formar impresionantes meandros como el que se puede ver en la bajada del Castellar. La visión aérea de estos barrancos desde el mirador de Torraler es una auténtica lección de campo en materia de geología. A lo largo de la sierra encontramos continuamente afloramientos de roca caliza perforada por acción del agua con muestras de erosión claramente identificables en el barranco Aspre.

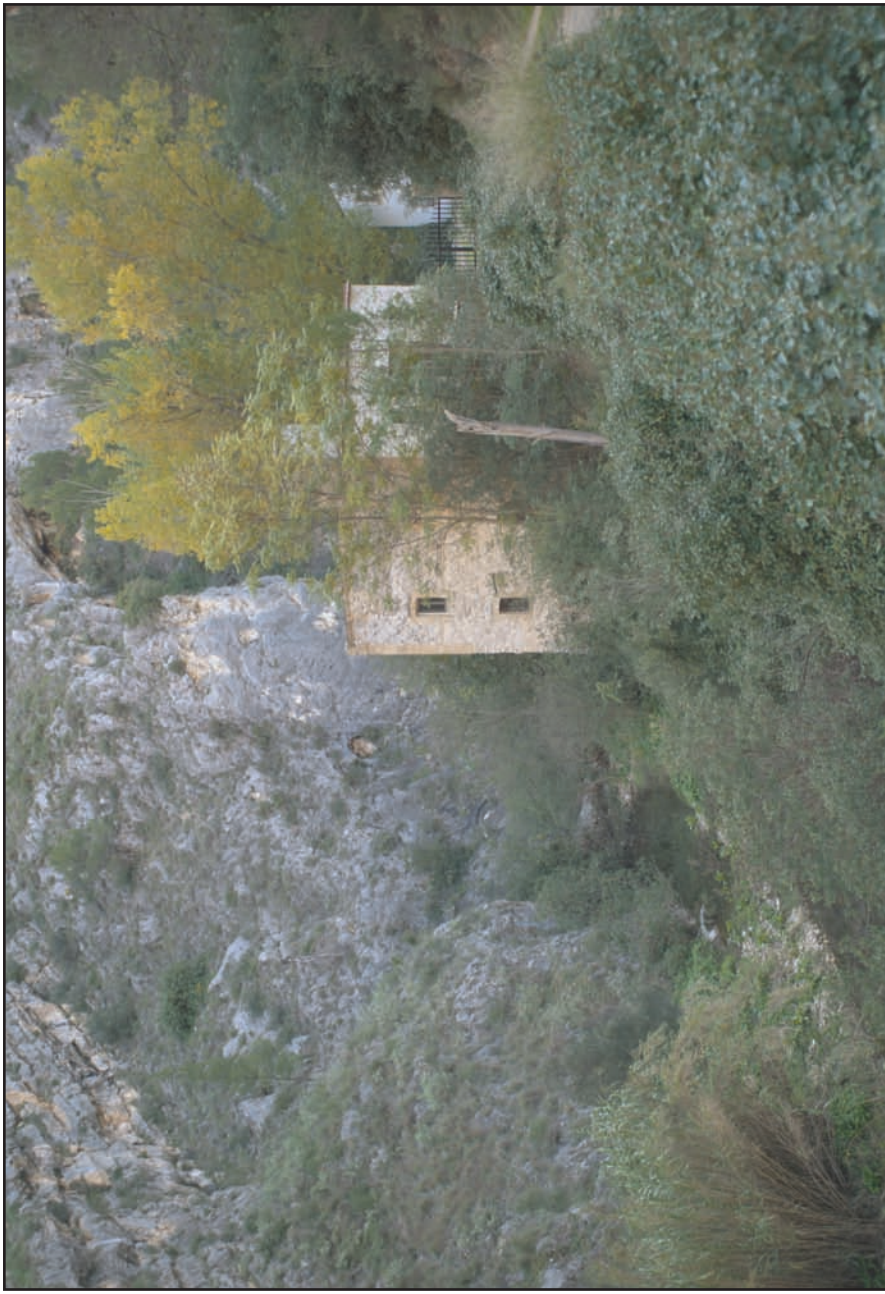
El nacimiento del río Cidariño lo tenéis aquí mismo, asomándonos a la barandilla. Barranco arriba el curso de agua es modesto, pero una vez llega al Pou Clar, el río recibe la aportación de este magnífico manantial que es todo un referente para la población local. El Pou Clar es el paisaje de agua por excelencia de Ontinyent. Ver brotar el agua en los manantiales, o darse un buen remojo en sus gelidas aguas renuevan cuerpo y alma en una especie de bautismo en la naturaleza. Una invitación a las sensaciones y el contacto directo con los elementos de la naturaleza que constituye toda una experiencia vital. El pou de los Escalvros, el pou Clar, el pou Gelat, el pou de la Rixa, el pou Fosc y el pou dels Cavalls, son las pozas que conforman este paraje tan singular de piedra y agua, de pozos excavados en la peña por la acción erosiva de la fuerza del agua. Este potente surgencia ha suministrado agua a Ontinyent hasta la década de los 60, i todavía hoy suministra parte del riego de la huerta de Ontinyent. En las paredes que clieran el paraje se encuentran las denominadas "Ventanas del Por Clar", unas cuevas excavadas en la peña alrededor del siglo X y que se cree que sirvieron de graneros.

Sierra, agua y barrancos. La sierra de la Ombria coltane habitats variados que le aportan un alto valor ambiental. En los barrancos encontramos rícones con una rica vegetación de ribera con Alneicos (*Celtis australis*), Frenos de lor (*Fraxinus ornus*), Sauces (*Salix atrocinerea*) y restos de la laurisilva que había hace 10 millones de años, con el Durnio (*Viburnum tinus*) y el madroño (*Arbutus unedo*). Las sierras están recuperándose del fatídico incendio del año 1994 que afectó al 92% de la superficie forestal del municipio. Actualmente encontramos pinadas de Pino carrasco (*Pinus halepensis*) en recuperación i extensos matorrales ricos en plantas aromáticas bien apreciados por la gente de la comarca como el tomillo (*Thymus vulgaris*) utilizado en infusión contra enfermedades de las vías respiratorias y para favorecer las digestiones, el Romero (*Rosmarinus officinalis*) empleado contra el dolor muscular, la Pebralla (*Thymus piperella*) que da un sabor inconfundible a los espátxos y la Ajedrea (*Salviaje montana*) muy apreciada por adobar olivas. Recientemente hemos descubierto una colonia del cactus autóctono *Caralluma Murbiana*, una de las poblaciones más septentrionales de esta planta africana que atravesó el estrecho de Gibraltar hace 11 millones de años.

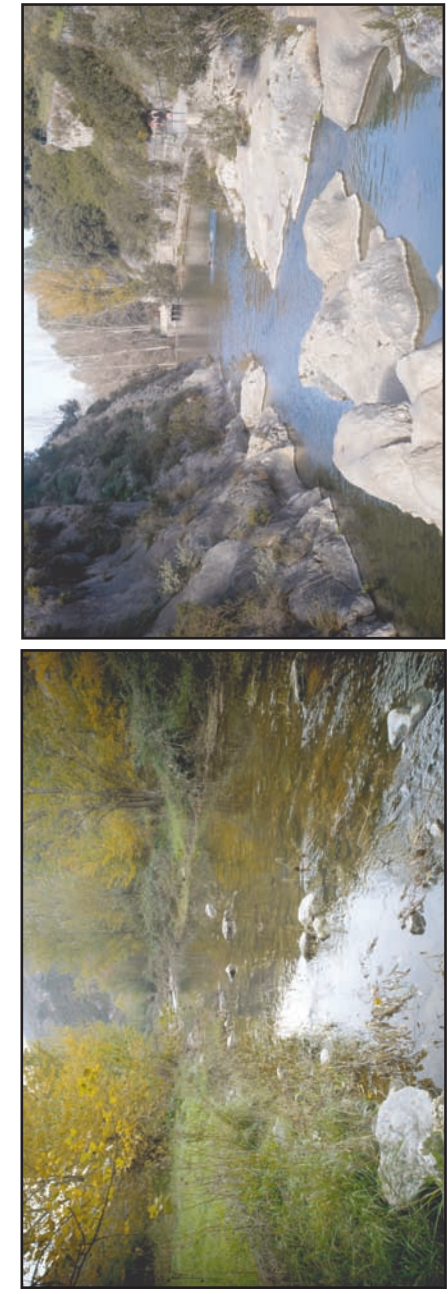
Los barrancos de la Sierra de la Umbria son un refugio importante para la fauna y ofrecen condiciones ideales para la nidificación de especies protegidas como el Búho real (*Bubo bubo*), el halcón peregrino (*Falco peregrinus*) y el Águila-azor perdicera (*Hieraeetus fasciatus*). Aquiles cuibereas (*Aquila ciscaietus*) y Gavlanes (*Accipiter nisus*) nos acompañan también con su vuelo junto a pequeñas aves como Ruiseñores (*Luscinia megarhynchos*), Orpéndolas (*Oriolus oriolus*) o Perdices (*Alcedo rufa*). Más inactivos, el Sapo partero (*Alites obstericans*), la Musaraña común (*Crocidura russula*), el Erizo común (*Erimaeus europaeus*) o la Culebrilla cega (*Blanus cinereus*) que evitan el contacto con sus depredadores.

La Sierra de la Umbria ha estado habitada desde hace más de 28 siglos, existen cuevas que sirvieron de abrigos a los pobladores del Neolítico, el yacimiento ibérico del Castellar donde también hay restos de un posible campamento andalusí del Siglo X, la base del panarao construido a mediados del Siglo XVII y restos de molinos de agua para la producción de harina, habilitados hasta mediados del Siglo XX. Encontramos también corrales (Pospelat, de Luch, de Marínex, el Corralet, de l'Acacia, el Torraler, de Cabeçors, de Marja) que denotan una intensa actividad ganadera que fue determinante en la desforestación que sufrieron estas sierras a mediados del Siglo XIX. La carencia de cubierta vegetal fue una de las causas de la ruina que devastó la comarca de la Ribera el año 1864 y por eso se abordaron trabajos de reforestación i corrección hidrográfica, con construcciones singulares como la senda de los Ingenieros, que discurre sobre una pared de piedra seca a lo largo de más de 15 kilómetros de longitud. Esta presencia humana se complementa con multitud de fincas en la falda de la sierra que nos revelan su vida en contacto con los recursos naturales que la sierra les ofrecía; las fuentes que abastecían pequeños huertos domésticos, la caza, las plantas curativas y el pastoreo. Una forma de vida rural ya desaparecida pero que nos conecta con el más auténtico de nuestros antepasados.

La gente de Ontinyent ha vivido de la Sierra de la Umbria, aprovechando la madera y leña, haciendo carbón, transformando la nieve en hielo, pastoreando, convirtiendo la piedra calcárea en cal, i haciendo un buen uso del agua, el recurso vital indispensable. Esta sierra custodiada en su interior el acuífero que hoy abastece de agua a la ciudad, que rega la extensa huerta histórica de Ontinyent, y que suministra el agua que necesita la importante industria textil. Este agua ha movido los más de 15 molinos que había a la orilla del río Cidariño, unos impresionantes artefactos documentados desde hace más de 300 años, algunos situados en lugares de difícil acceso i muestran la importancia de la búsqueda de energía hasta que ésta universalizó l'electricitat.

Molí de Patra, al Barranc dels Tarongers

Barranc Gran

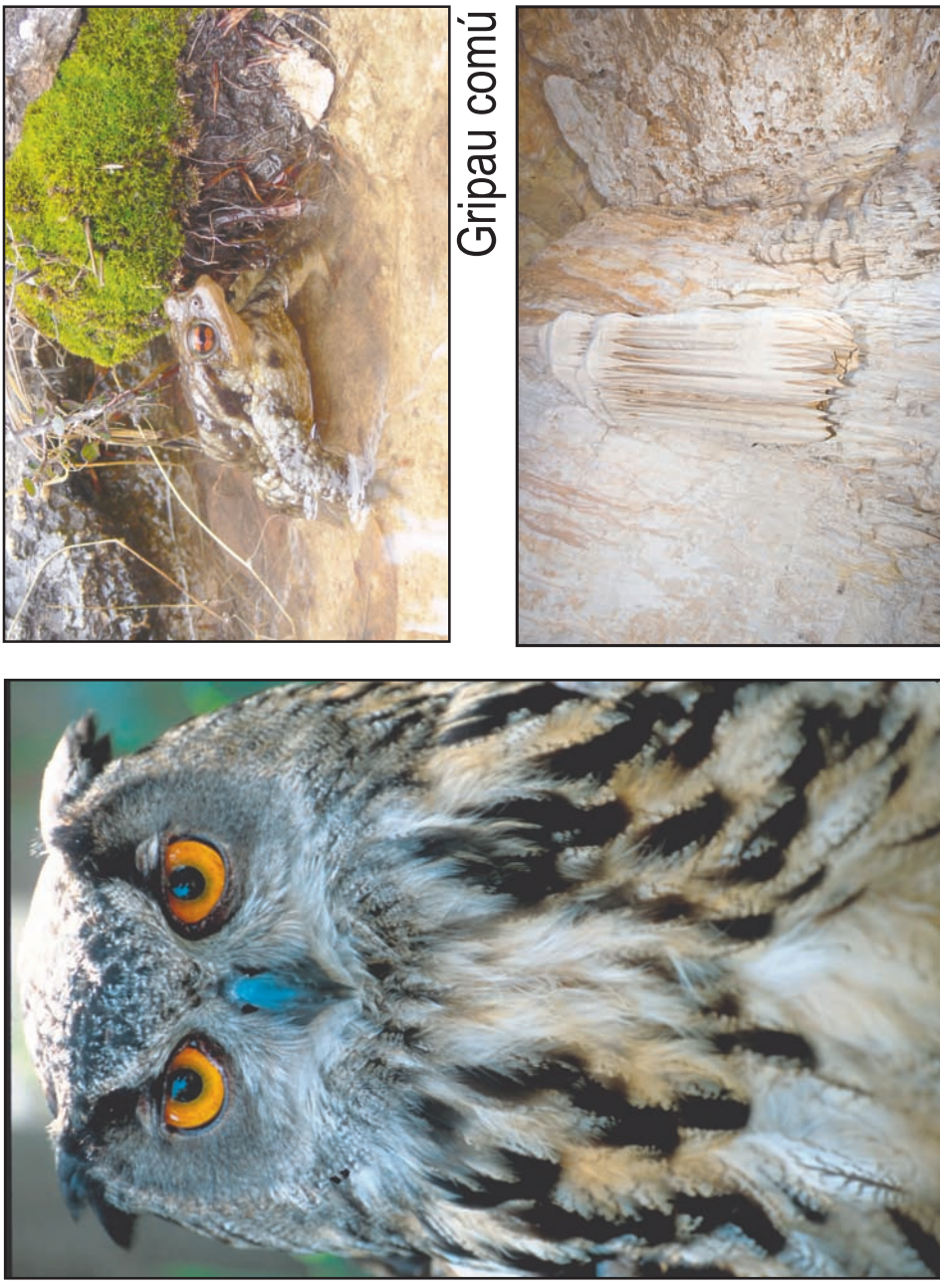
Font de Camellons

Abellera del Torraler

Caralluma murbiana

Brídiol

Fornacions calcàries

Casa Camellons